

Universitair Medisch Centrum Groningen

Stress-reductie bij de taalstimulering

Prof.dr. Sieneke Goorhuis-Brouwer

BABYLAB Universiteit van Tilburg

- 25% van de vrouwen ondervindt teveel stress tijdens de zwangerschap
- Gevolgen:
  - Gedragsproblemen bij kinderen (ADHD, depressie)
  - Ziekten (suikerziekte, kanker)

Ontwikkeling binnen de VVE

- 1. Bedoeld voor allochtone kinderen
- 2. Nu ook autochtone kinderen uit taalarme situaties
- 3. Onvoldoende lees- en rekenprestaties in groep 8
- 4. Hoe vroeger hoe beter:
beginnende geletterdheid en gecijferdheid.

VVE methoden

- Verwarring rond het begrip taal
- Moedertaalverwerving
- Lezen en schrijven

Moedertaalontwikkeling Spontaan proces

- Bloemenwaterzeef
- Monden
- Heb jij die gebroekt?
- Jij hebt een foute mond
- Doe je hoofd eens open.

Lezen en schrijven Bewust didactisch proces.

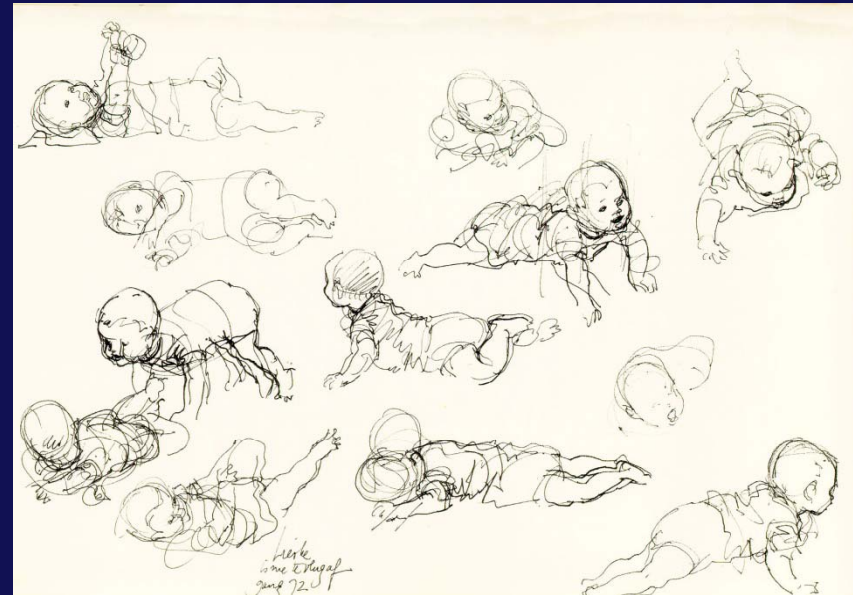
- Operationeel denkniveau
- Taal niet meer gebonden aan persoon of situatie
- Taal heeft objectieve status

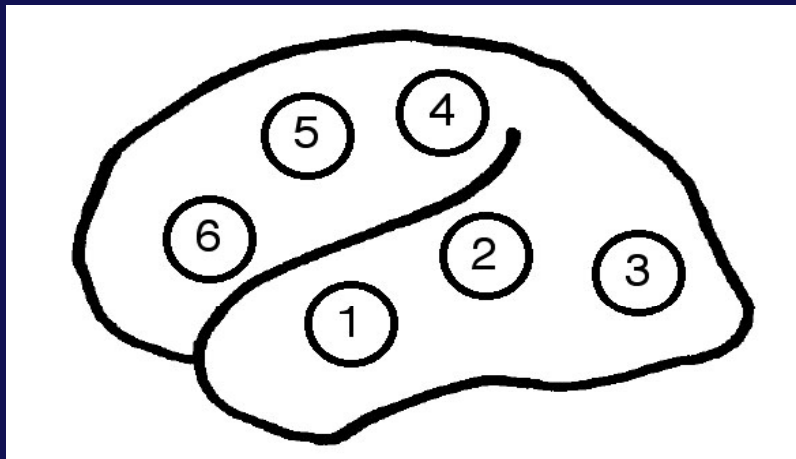
Het eerste levensjaar

- Explosieve groei
- Kijken
- Luisteren   sensomotoriek
- Bewegen   taaloriëntatie

- HECHTING! – welbevinden
- Emotionele veiligheid

Eerste levensjaar

Voorwaarden:

Gehör

Emotionele stabiliteit

- Klankherkenning (1)
- vanaf 6 maanden
taalspecifieke
klankherkenning en
intonatiepatronen
- Klankproductie (4)
- vanaf 6 maanden
taalspecifiek brabbelen
- de tongval

De doorgaande leerlijn: 0 – 1 jaar

- Communicatie door kijken, lachen en vocaliseren
- Rustige omgeving, er moet “verwerkingstijd” zijn
- Evt. basis voor ADHD en dyslexie

Vocaliseren

- Geluidjes van het kind overnemen en eventueel aangepast teruggeven

Voorbeeld

- Kind: a ala le laa
- Volwassene: a ala le laa?
- Kind: a laa?
- Volwassene: a laa laa!

Rustig spreken

- Veel pauzes inlassen
- Kind verwerkingstijd geven
- Geen overmatig achtergrond lawaai

Zingen

- Rustige tempo!!

C C F/C G/B C

Mo - ri - aan-tje, zo zwart als roet ging eens wan-de-len zon-der hoed en de

G7 F C/G G7 C

zon scheen op zijn bol - le - tje daars-m droeg hij een pa - ra - sol - le - tje

Rije, rije, rije in een wagentje

B $\flat$ B $\flat$ /D E $\flat$ B $\flat$ /F

Rij - e, rij - e, rij - e in een wa - gen - tje, en

E $\flat$ B $\flat$ /D Cm ^{7} F ^{7} B $\flat$

als je dan niet rij - e wil, dan draag ik je.

B $\flat$ $^{\Delta}$ B $\flat$ ^{7} E $\flat$ B $\flat$ /D

Rij - e, rij - e, rij - e in een wa - gen - tje, en

C ^{7} /E B $\flat$ /F C ^{7} F ^{7} B $\flat$

als je dan niet rij - e wil, dan draag ik je.

Two little kittens

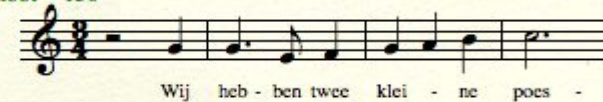

Two little kittens

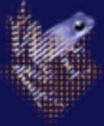
kinderliedjes.overtuin.net

tempo: rustig, levendig
kwart noot = 150

Voice

tekst en muziek: Henriette Kriebel

Zeg moeder waar is Jan.

Zeg moeder

kinderliedjes.overtuin.net

tempo: rustig, opgewekt
kwart noot = 100

Zingen

- Rustbrengend, wanneer kinderen overstuur zijn.

Bewegingsspel

- Kruipen, lopen
- Omrollen 3- 7 maanden
- Lopen 10 -20 maanden
- Persoonlijke competentie

Het tweede levensjaar

- Luisteren, kijken, bewegen en voelen hebben de denkontwikkeling op gang gebracht
- Objectconstantie en symboolbewustzijn

Objectconstantie

Zoeken naar iets dat niet in het
blikveld is.

Kiekeboespel

Symbolbewustzijn

Verwijzende functie van taal

Taal:

Appel

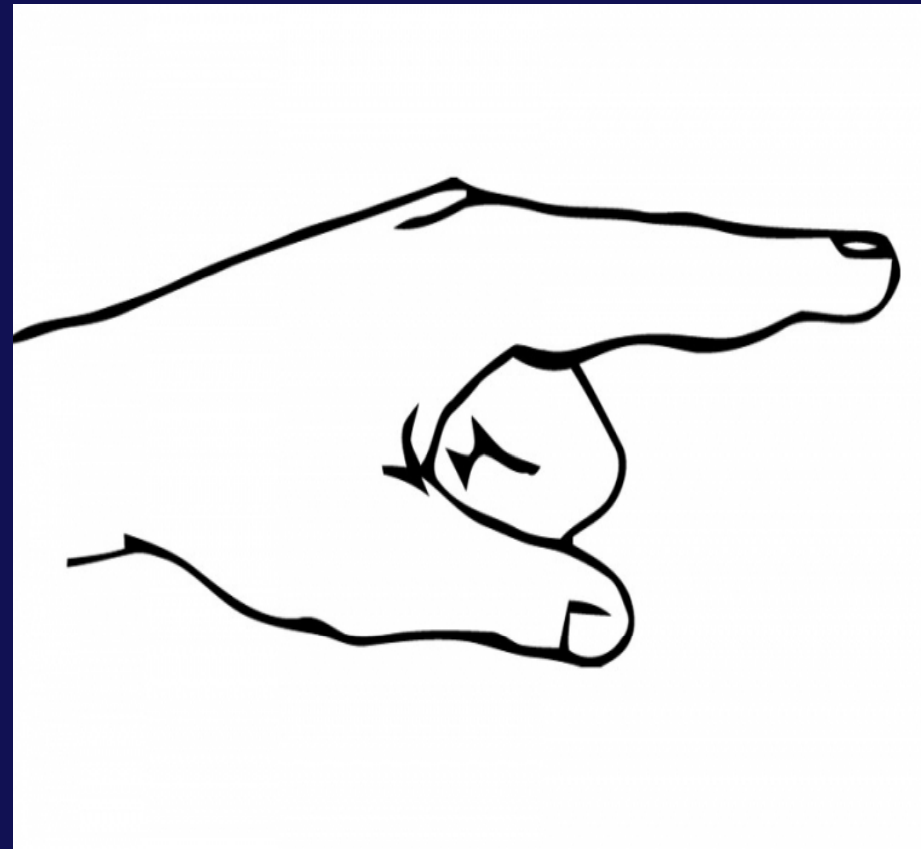
Uitdrukking

Verwijzing

Kijk!

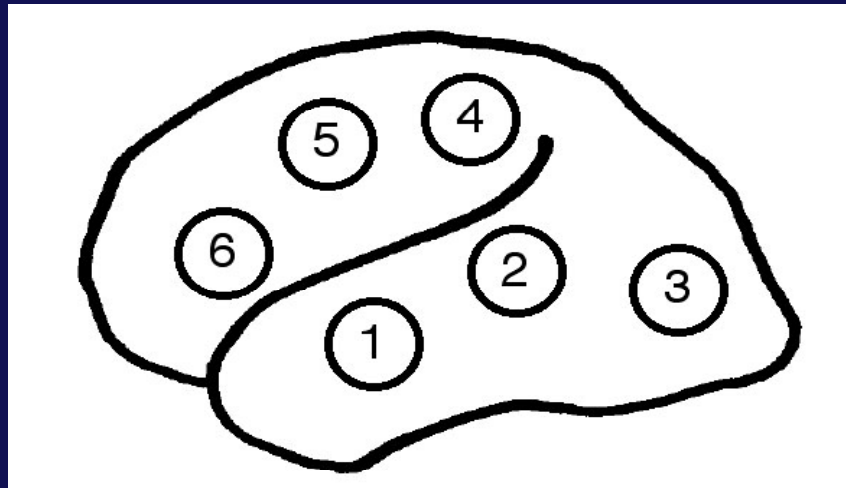
Au!

Bloem

Tweede levensjaar

- Woordbegrip (2)
- persoonlijk woordenboek
- Woordproductie (5)

Voorwaarden

Leervermogen

Taalinput

De doorgaande leerlijn: 1-2;6 jaar

- Woordenschatontwikkeling
- Benoemen, aanwijzen, vertellen.
- Eenvoudige prentenboeken.

Taalontwikkeling

- Tractor, amen
- Sherry, tapas
- Acuoor, fufa, hame

Grote variatie in spreekbegin

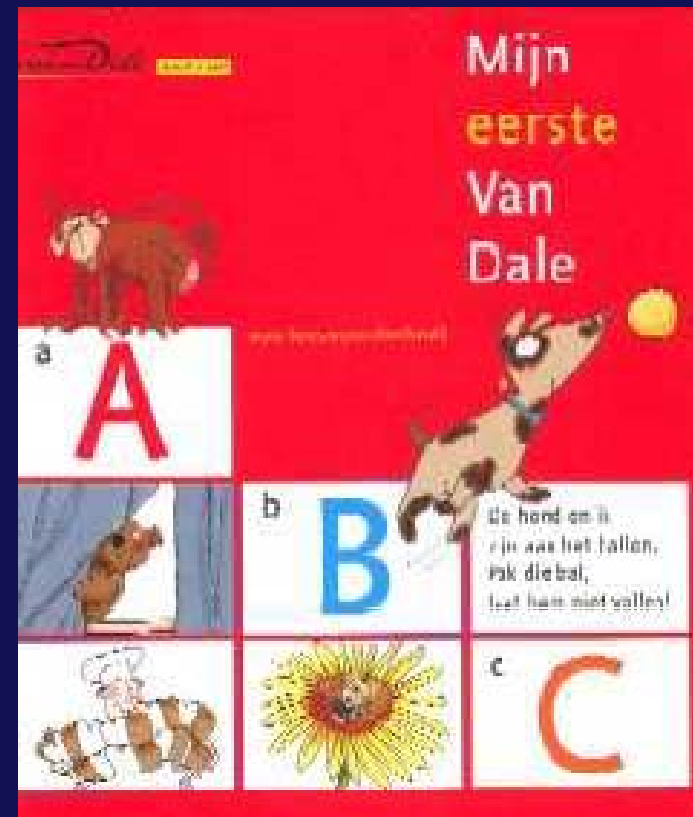
- 9 – 18 maanden
- Temperament en karakter

Grote druk van buitenaf

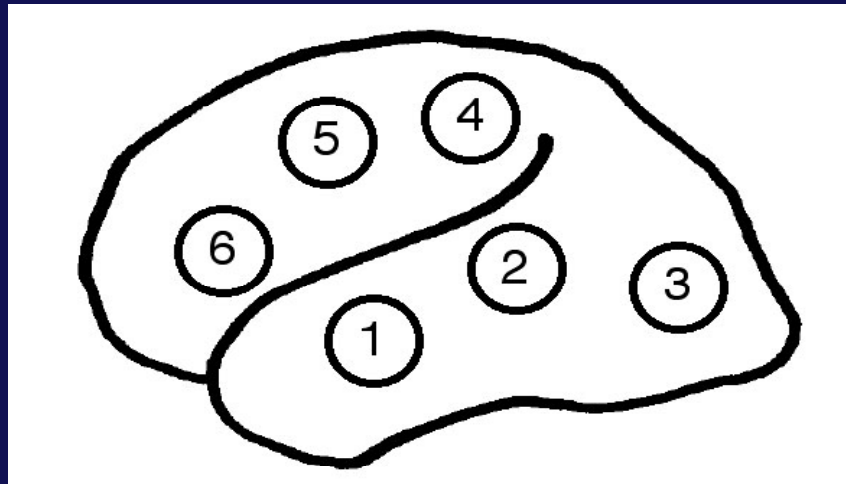
- Valt echter niet te dwingen
- Kinderen volgen hun eigen tempo

Derde levensjaar

- Zinsbegrip (3)
- Zinsproductie (6)

Voorwaarden

Leervermogen; taalinput

Medisch gezond

Doorgaande leerlijn: 2;6 – 3;6 jaar

- Start literaire beleving
- Eén boekje moet vaak voorgelezen worden
- Interactief?

Boeken met een verhaal

- Rupsje Nooitgenoeg
- Wil je mijn vriendje zijn
- Dribbel (Stip)
- Lytse Kangeroe

Conversatiestijlen

- Directief
- Intrusief
- Didactisch
- Conversationeel

Directief

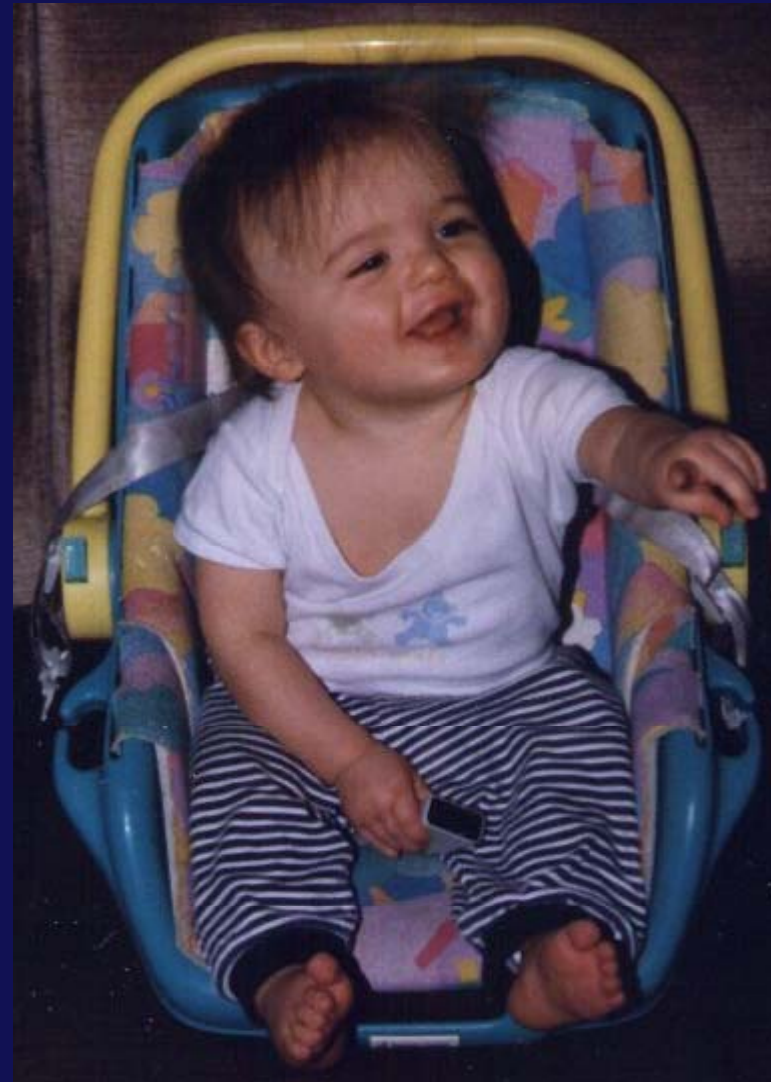
- Geef dat boek aan papa
- Doe de duim uit je mond
- Eet je bordje leeg

- *Een antwoord hoeft niet gegeven te worden*

Intrusief

- Hoeveel vingers heb jij?
- Waar is je neus?
- Waar is papa?

- *Het antwoord kan slechts kort zijn: vijf!, hier!, daar!.*

Didactisch

- Kijk eens,
- een giraffe.
- Die heeft een hele lange nek
- En met die lange nek
- kan hij de bladeren van de bomen eten
- ***Geen ruimte voor inbreng***

Conversationeel

- Aap
- Kijk aap
- Waar is de aap?
- Daar is de aap
- In de boom
- Bij de olifant
- En de tijger
- En de zebra
- En de giraf
- En de neushoorn.

Totale benadering

- Niet spreken 1 - woorduitingen
- Losse woordjes 1 – en 2- woorduitingen
- 2 - woorduitingen 3 – 5 woorduitingen
- 3-5 woorduitingen korte, eenvoudige zinnen
- korte, eenvoudige zinnen samengestelde zinnen

Eénwoorduitingen

- Beer
- Kusje
- Aai
- Lief
- Beer
- lief

Tweewoorduitingen

- Dag beer
- Lekker geslapen
- Helemaal wakker
- Gaan spelen?
- Kom maar.

Drie tot vijfwoorduitingen

- Beer heeft lekker geslapen
- In zijn bed
- Met een deken en een knuffel
- Is de beer lief?
- Zullen we hem een kusje geven

Liedjes met bewegingen

- Klap eens in je handjes
- Hop hop hop, paardje in galop
- Jan huigen in de ton

Alle eendjes zwemmen in het water

- Alle eendjes zwemmen in het water.

Fal de ral de rie re, fal de ral
de ra re.

Alle eendjes zwemmen in het
water.

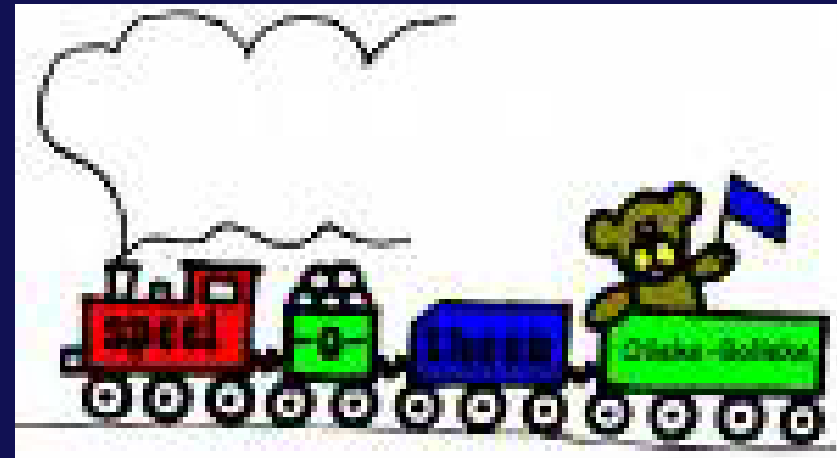
Fal fal fal de ral de ral de ral
de ra ra ra.

Op een klein stationnetje

- Op een klein stationnetje,
's morgens in de vroege,
stonden zeven wagentjes
keurig op een rij.
En de machinist die draaide
aan het wieletje.
Hakke hakke puf puf weg zijn
zij.

Hansje pansje kevertje

- Hansje pansje kevertje,
die klom eens op een hek.
Neer viel de regen,
die spoelde alles weg.
Op kwam de zon,
die maakte alles droog.
Hansje pansje kevertje,
die klom toen weer omhoog

•

Schaapje, schaapje, heb je witte wol?

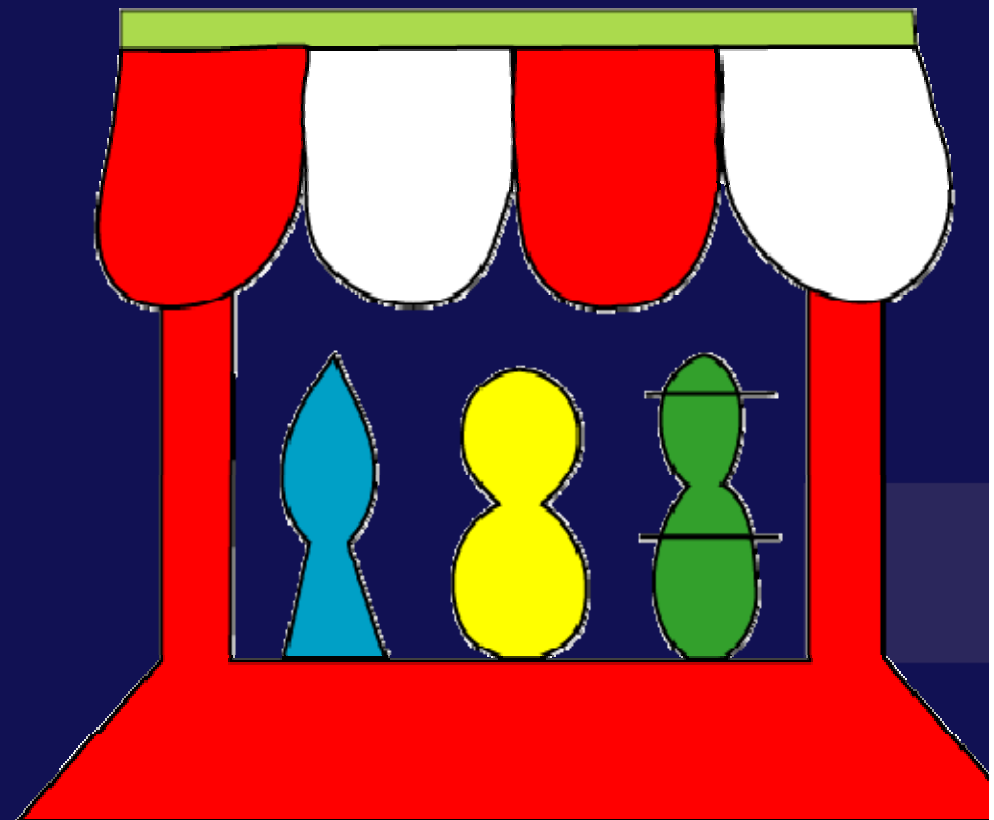
- Schaapje, schaapje, heb je witte wol?
Ja baas, ja baas, drie zakken vol.
Eén voor de meester, één voor de vrouw.
Eén voor het kindje, dat bibbert van de kou.
Schaapje, schaapje, heb je witte wol?
Ja baas, ja baas, drie zakken vol

Ik stond laatst voor een poppenkraam

-
- Ik stond laatst voor een poppenkraam oh oh oh!
Daar zag ik mooie poppen staan:
zo zo zo!
De poppenkoopman ging op reis,
de poppen raakten van de wijs.
Ze deden allemaal zo, ze deden
allemaal zo, de deden allemaal zo

Kind	Interactie	Omgeving
Temperament, karakter en tempo van ontwikkeling. Hier valt voor de ouders niet te kiezen	Kindvolgend	Hier valt voor het kind niet te kiezen
Taalontwikkeling Motorische ontwikkeling Denkontwikkeling	Emotionele stabiliteit	Taal - keuze Waarden/normen Geloof
PERSOONLIJKE COMPETENTIE	EMOTIONELE VEILIGHEID & SOCIALE COMPETENTIE	NORMEN EN WAARDEN

